

TURİZM ALANINDA ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİ VEREN LİSANS PROGRAMLARINDA YABANCI DİL EĞİTİMİ: AKADEMİSYEN VE ÖĞRENCİLERİN DEĞERLENDİRMELERİ

Azize Tunç HUSSEİN*

Saadet Pınar TEMİZKAN**

Rahman TEMİZKAN**

ÖZET

Turizm işletmeciliği öğretmenlik programları öğretmen yetiştirme görevlerine ek olarak sektörde de istihdam olanağı sağladıklarından Türkiye'deki turizm eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Özellikle son yıllarda, bu programlardan mezun olanların atama sorunları yoğun bir şekilde sektörde istihdam edilmelerini gündeme getirmiştir. Turizm sektöründe yabancı dil bilmenin önemi düşünüldüğünde söz konusu programların uygulamakta olduğu yabancı dil eğitim modelini gözden geçirmek gerekmektedir.

Bu çalışmada, Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinin turizm işletmeciliği öğretmenliği lisans programlarında uygulanan yabancı dil eğitimindeki sorunları tespit edip çözüm önerileri getirmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla, bir anket geliştirilip söz konusu programlarda okumakta olan öğrencilere ve görevli akademisyenlere uygulanmış ve elde edilen verilere göre çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil, eğitim, turizm, hazırlık sınıfı.

FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE TOURISM MANAGEMENT TEACHER PROGRAMS: A RESEARCH ON EVALUATIONS OF STUDENTS AND ACADEMICIANS

ABSTRACT

Because of providing employment opportunity in the sector besides the mission of educating teachers, tourism management teacher programs have an important place in tourism education system of Turkey. Designation problem of graduates of these programs brought the issue of employment in the sector more intensively in to the agenda. Considering the importance of foreign language skills for the tourism sector, it is

* Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi (Prof. Dr.)

** Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi (Arş. Gör.)

** Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi (Arş. Gör.)

necessary to revise the foreign language-teaching model of aforementioned programs.

In this research, it is aimed to identify problems of the foreign language education in the tourism management teacher programs of the Faculty of Commerce and Tourism Education at Gazi University and bring suggestions. For this purpose, a questionnaire has been developed and applied to the students attending and academicians working in these programs and according to the evaluations of data, various suggestions have been developed.

Key Words: Foreign language, education, tourism, preparatory class.

GİRİŞ

Gelişmiş ülkeler, uluslararası turizmde en büyük payı almaya devam ederken, ülke ekonomisine ödemeler dengesi ve istihdam gibi konularda yapmış olduğu katkılardan dolayı uluslararası turizm, gelişmekte olan ülkeler için de son derece ilgi çekici bir olgu haline gelmiştir (Tosun, 1999). Uluslararası turizmde gittikçe artan rekabet ortamında, avantajlı bir durum elde etmek, ancak müşteri memnuniyetinin sağlanması ile mümkün olacaktır. Müşteri memnuniyeti kaliteli bir hizmetin sunulmasına bağlıdır. Kalitenin yakalanmasında, turizm sektörünü oluşturan ünitelerin fiziksel yapıları kadar bunlara anlam kazandıran günümüz turistinin beklediği düzeyde hizmet üreten insan gücü de büyük öneme sahiptir (Timur,1992). Turizm, emek yoğun bir sektör olduğundan, müşteri memnuniyetinin sağlanmasının yolunun etkili bir iletişim kurmaktan geçtiği bir gerçektir. Sektörde istihdam edilen personelin yabancı dil bilgisi, turistlerle iletişim kurmada ve müşteri memnuniyetinin sağlanmasında büyük önem arz etmektedir. İhtiyaç duyulan bilgi, yetenek ve donanımına sahip işgücü ancak etkin ve kaliteli turizm eğitim ve öğretimiyle (Ünlüönen, 2000: 218) ve turizm okulları mezunlarının sektörde çalışmaları ile sağlanabilir (Kusluyan ve Kusluyan, 2000:252). Türkiye’de turizm sektörünün, farklı kademelerdeki işgücü ihtiyacını karşılamak üzere örgün öğretimde orta öğretim, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde turizm eğitimi verilmektedir.

Lisans düzeyinde turizm eğitiminin amacı öğrencilerine sektörde yönetici kademesinde ihtiyaç duyacakları yetenekleri ve bilgiyi kazandırmaktır (Avcıkurt ve Karaman, 2002:53; Demirkol, 2002:88; Ünlüönen, 2004:5). 2006- 2007 öğretim yılı itibarı ile lisans düzeyinde turizm eğitimi veren çok sayıda program olmasına rağmen, turizm alanında öğretmen yetiştiren sadece iki lisans programı bulunmaktadır. Bu programlar, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü bünyesinde

yer alan Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği ve Seyahat İşletmeciliği Turizm Rehberliği Öğretmenliği programlarıdır. Bu programlardan mezun olanlar Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerine öğretmen olarak atanabildikleri gibi sektörde de istihdam edilmektedirler. Araştırma, bu programlarda turizm eğitimi alan öğrencilerin ve görevli olan akademisyenlerin verilen yabancı dil eğitimi hakkındaki düşüncelerini tespit edip, sorunları belirleyip, çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır.

1. TURİZMDE YABANCI DİLİN ÖNEMİ

1.1. Turizm Personelinin Yabancı Dil Bilgisinin Önemi

Son yıllarda uluslararası pazarlama literatüründe özellikle hizmet pazarlaması söz konusu olduğunda bilinen 4P'ye ek olarak İşgörenler (Personel-People), Fiziksel olanaklar (Physical facilities) ve Süreç yönetimi (Process management) devreye girmekte ve hep birlikte 7P'yi oluşturmaktadır (Magrath, 1986:44). Özellikle, pazarlama karmaşasının bir unsuru olarak ortaya çıkan turizm personelinin yabancı dil bilmesi bir zorunluluk olmuştur. Rekabetçi ekonominin hâkim olduğu dünyamızda, turizm gibi uluslararası ilişkilerin yoğun olduğu sektörlerde çalışacaklar için bir veya birden fazla yabancı dil bilmek gittikçe artan bir önem kazanmaktadır (Leslie ve Russell, 2006). Türkiye'de turizm sektöründe kalifiye eleman konusunda karşılaşılan en önemli sorunlardan biri çalışanların yabancı dil yetersizliği nedeniyle yaşanan sorunlardır (Sevgi, 1992).

Yabancı dil bilgisiyle, daha iyi bir iletişim kurularak, toplumlar kendilerini daha iyi anlatabilecek ve uluslararası arenada önyargılar yerini anlayış ve dostluklara bırakabilecektir (Leslie ve Russell, 2006).

1.2. Turizm Eğitimi Almış Mezunların İstihdamında Yabancı Dil Faktörü

Türkiye'de, 1980 sonrasında hızla gelişen ve uluslar arası turizme odaklanan sektör, turizm eğitimi almış olmanın yanında, özellikle yabancı dil bilen personel istihdam etmeye özen göstermektedir. Nitekim konuyla ilgili olarak gerek sektördeki uygulayıcıların gerekse akademisyenlerin yaptıkları araştırmalarda da (Avcıkurt ve Karaman, 2002; Lesslie and Russel, 2006; Demirkol, 2002; Gürdal, 2002; Çetin, 2002) bu husus özellikle vurgulanmaktadır.

Turizm eğitimi almamış olmasına rağmen iyi derecede yabancı dil bilmesinden dolayı turizm işletmelerinin yönetim kademelerinde istihdam edilen

kişilerin sayısı oldukça fazladır. Bu durum lisans düzeyinde turizm eğitimi almış mezunların sektörde özellikle yönetim kademelerinde istihdam edilmelerinin önündeki en büyük engellerden biridir (Demirkol, 2002:92). Sektör, özellikle yönetim kademesinde istihdam etmek istediği personelde iyi derece yabancı dil bilgisine öncelik vermektedir (Gürdal, 2002:396). Çetin (2002) çalışmasında turizm lisans programlarından mezun olanlar üzerinde yapmış olduğu çalışmada mezunların büyük bir bölümünün sektörde yönetim kademesinde rahatlıkla iş bulup istikrarlı bir şekilde kariyer sahibi olmalarının temel sebebinin iyi derecede yabancı dil bilgilerinin olduğunu ortaya koymuştur. Kariyer gelişimlerini turizmden başka sektörlerde arayanların başarıları yine iyi derecede yabancı dil bilmelerine bağlanmaktadır. Dolayısıyla turizm sektöründe üst kademe veya farklı sektörlerde başarılı bir kariyer elde etmenin temel şartlarından birisi iyi derecede yabancı dil bilmektir.

1.3. Turizm Öğretmenlik Programları Öğrencileri İçin Yabancı Dilin Yeri

Türkiye’de 2006-2007 öğretim yılı itibarı ile turizm alanında öğretmen yetiştiren programlar Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi bünyesinde yer alan Turizm İşletmeciliği Eğitimi Bölümü kapsamında faaliyet gösteren Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği ve Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği Öğretmenliği Programlarıdır. Bu programlara 2006 yılında 70’er öğrencilik kontenjan açılmıştır (OSYS 2006).

Turizm alanında lisans eğitimi alanlar üç sebepten dolayı yabancı dil konusunda güçlü olmalıdırlar:

1) Söz konusu programlardan mezun olan öğrencilerin istihdam alanlarının başında Anadolu Turizm Otelcilik Liseleri’ndeki turizm ile ilgili meslek dersi öğretmenliği gelmektedir. Söz konusu okulların uluslararası bir niteliğe sahip olan turizm sektörüne ara elaman yetiştirdiği ve bu okulların müfredatlarında yabancı dil eğitiminin oldukça önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (MEB, 2006). Bu okullarda öğretmenlik yapacak olan kişiler açısından yabancı dil bilgisi daha da önemli hale gelmektedir.

2) Söz konusu programlardan mezun olan öğrencilerin kadro yetersizliğinden dolayı gittikçe artan bir oranda öğretmen olarak atanamamaları (Şekil: 1) turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde daha fazla bir oranda istihdam edilme konusunu gündeme getirmektedir. Dolayısıyla, söz konusu programlardan mezun olanların turizm sektöründe faaliyet gösteren konak-

lama ve seyahat işletmelerinde istihdam edilebilmelerinde yabancı dil bilgisi önemli bir rekabet avantajı sağlayacaktır.

3) Söz konusu programlardan mezun olan öğrencilerin turizmci olmalarının yanı sıra eğitimi olarak öğretmenlik mesleğine hazırlanmış olmaları, özel sektörde çalışma yerine akademisyen olarak kariyer yapma eğilimlerini arttırmaktadır. Türkiye’de ve dünyada alanları ile ilgili akademik kadro, yüksek lisans veya doktora eğitimleri için açılan kontenjanlara başvurularında ve sınavlarında yabancı dil engelini aşılması ve rekabet avantajının sağlanması için etkili ve yeterli bir yabancı dil eğitimi son derece büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, Turizm eğitimi veren yüksekokullarda istihdam edilen eğitimcilerin uluslararası düzeyde bilimsel çalışmalar yapabilmeleri ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarını takip edebilmeleri için en az bir yabancı dil bilgileri gerekmektedir.

Hata! Düzenleme alan kodlarından nesnelere oluşturulamaz.

Şekil 1. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi, Turizm Eğitimi Bölümü Mezun, Kadro ve Atama Sayıları

Kaynak: Alkibay (2006)

2006 yılı ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu ve ilgili programların internet sayfaları incelendiğinde Türkiye’de turizm alanında lisans eğitimi veren programların 4 farklı yabancı dil eğitim modeli uyguladıkları ortaya çıkmaktadır;

İsteğe bağlı hazırlık sınıfı,

Zorunlu hazırlık sınıfı,

Yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitimi,

Normal yabancı dil eğitimi. (OSYS 2006).

İsteğe bağlı hazırlık sınıfı modelinde, öğrenci isterse müfredat derslerine başlamadan önce 1 yıl yabancı dil hazırlık sınıfına devam edebilir. Hazırlık sınıfındaki başarısı veya başarısızlığı 4 yıllık müfredat eğitimini hiçbir şekilde etkilememektedir. Zorunlu hazırlık sınıfı modelinde, öğrenci programa kayıt olduğu dönemde yabancı dil hazırlık sınıfı muafiyet sınavına alınmaktadır. Bu sınavdan başarılı olanlar hazırlık sınıfını atlayarak normal eği-

timlerine devam edebilirken başarısız olanlar 1 yıl hazırlık sınıfına devam etmek ve başarılı olmak zorunda kalmaktadırlar. Hazırlık sınıfını başaramayanlar programın müfredat eğitimine devam ederken programın son sınıfına kadar her yıl düzenlenen muafiyet sınavlarına girerek hazırlık sınıfından muafiyetlerini kazanmak zorundadırlar. Yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitiminde ise yabancı dil eğitimine ayrılmış bir yıl söz konusu değildir. Öğretimin birinci yılında haftada 15 saatin, ikinci yılda haftada 10 saatin üzerinde yabancı dil dersi verilmektedir. Eğitim dili İngilizce olan üniversitelerde zorunlu hazırlık sınıfı uygulanmaktadır.

Türkiye'de 22 devlet üniversitesi lisans düzeyinde turizm eğitimi veren programlara sahiptir. Sadece Düzce Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'ndeki turizm lisans programlarında hazırlık sınıfı veya yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitimi uygulanmamaktadır. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesinin Turizm İşletmeciliği Öğretmenliği programlarının yabancı dil eğitimi konusunda diğer üniversitelerin turizm eğitimi veren lisans programlarından daha yetersiz kaldığı düşünülebilir. Ünlüöner (2004:26) öğrencilerin beklenti ve algılamalarını ölçtüğü çalışmasında, turizm işletmeciliği öğretmenlik programları için zorunlu hazırlık sınıfı uygulamasına geçilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Aydos'un (1992) yaptığı araştırma, sektördeki işletmelerin eğitilmiş personeli tercih etmemelerini; % 40 pratik bilgileri yetersiz, % 20 yabancı dil bilmiyorlar, % 20 yüksek ücret istiyorlar, %20 diğer olarak belirtmektedir. Aydos yabancı dil için çözüm önerisi olarak mesleki turizm eğitimi veren her seviyedeki öğretimin yabancı dille yapılmasını önermiştir.

Avrupa Birliği, üyesi olan ülkelerin eğitim sistemlerine müdahale ederek gençlerin en az bir yabancı dili çok iyi derecede öğrenmelerini sağlamaya yönelik programlar geliştirmektedir (Leslie ve Russell, 2006). Avrupa Birliği sürecinde Türkiye'nin bu programlardan daha etkin faydalanabilmeleri için yabancı dil bilgisi büyük önem kazanmaktadır (Demirkol, Pelit, 2002). Hem turizm sektörü hem de ülke çapındaki turizm eğitimi için lokomotif kurum olma özelliğine sahip olan Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakül-

tesinin (Arıkan 1998) turizm işletmeciliği öğretmenliği programlarının bu anlaşımlardan en etkin şekilde faydalanmaları gerekmektedir.

Bu çalışmada, turizm işletmeciliği öğretmenlik programlarındaki öğrencilerin ve görevli akademisyenlerin, sürdürülmekte olan yabancı dil eğitim modeli hakkındaki değerlendirmeleri ve beklentilerini içeren bir araştırmaya yer verilmektedir.

2. ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turizmde lisans düzeyinde eğitim veren kurumların yabancı dil eğitim modelleri gözden geçirip en yeterli ve uygun modeli uygulamaları büyük önem taşımaktadır. Literatürde bu konuyla ilgili tatmin edici sayıda ve içerikte çalışmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmada, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Öğretmenliği Programlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin ve görevli akademisyenlerin, uygulanmakta olan yabancı dil eğitim modeli ile ilgili görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada aşağıdaki konulara açıklık getirilmesi amaçlanmaktadır;

Öğrencilerin ve akademisyenlerin turizm işletmeciliği öğretmenliği programlarında uygulanmakta olan yabancı dil eğitim modelinden memnun olup olmadıkları,

Öğrencilerin ve akademisyenlerin hangi yabancı dil eğitim modelinin uygulanmasını istedikleri,

Öğrenciler ve akademisyenler tarafından hangi yabancı dilin daha çok tercih edildiği,

Yukarıdaki konulara açıklık getirildikten sonra çalışmada nihai amaçlar ise tespit edilen problemlere çözüm önerileri getirilmesi ve turizm literatürüne katkıda bulunulmasıdır. Bu katkıdaki en önemli nokta, çalışmanın temelini oluşturan konunun daha önce böyle bir araştırmaya dâhil edilmemiş olmasıdır. Bu sayede, turizm eğitiminde büyük öneme sahip yabancı dil eğitimine dikkat çekilerek yeni araştırmalara temel oluşturulması hedeflenmektedir.

Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren programlarda farklı yabancı dil eğitimi modellerinin uygulanıyor olması bu konuda ulusal bir fikir birliğinin olmadığını göstermektedir. Daha verimli bir eğitim için dil eğitim modelinin

yeniden düzenlenmesi, açılması planlanan turizm eğitimi veren ön lisans ve lisans programları için böyle yol gösterici nitelikte bir çalışmanın büyük önem arz edeceği düşünülmektedir.

2.2. Araştırma Problemi

Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi, öğrencilerinin istihdam piyasasında daha rekabetçi olabilmeleri için hangi yabancı dil eğitim modelini uygulayacağına karar vermek durumundadır. Turizm sektöründe, özellikle yönetici düzeyindeki personel için yabancı dilin çok büyük bir önem arz ettiği düşünüldüğünde uygulanmakta olan yabancı dil eğitim modelinin yeniden gözden geçirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması kaçınılmazdır. Bu noktada cevaplanmayı bekleyen birkaç önemli soru dikkat çekmektedir. Kurumda verilen yabancı dil eğitimi memnun edici düzeyde midir? Yeni bir düzenleme gerekli midir? Bu düzenlemeler, öğrenci ve akademisyenler tarafından ne kadar destek görmektedir? Alternatifler nelerdir?

3. YÖNTEM

Araştırma yöntem açısından tanımlayıcı (Descriptive) amaç ve düzey yönünden ise uygulama araştırmaları kapsamında değerlendirilebilir. Özellikle eğitim kurumlarında belirli dönemlerde ihtiyaç analizleri yapılması gerekmektedir. İhtiyaç analizi, hâlihazırdaki bir programın gözden geçirilip, yeniden ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenmesi şeklinde olabileceği gibi, var olmayan bir programın oluşturulması amacıyla da yapılmaktadır. (Ergür ve Saraçbaşı, 2004)

Stufflebeam ve arkadaşları (1985) ihtiyaç analizi çalışmalarında elde edilmek istenen bilgi türüne göre izlenebilecek dört farklı yaklaşımdan söz etmektedir. Bunlar; Farklar Yaklaşımı (Discrepancy Philosophy), Demokratik Yaklaşım (Democratic Philosophy), Analitik Yaklaşım (Analytical Philosophy) ve Betimsel Yaklaşım (Diagnostic Philosophy) dir. Bu araştırmada bu dört yaklaşımdan da faydalanılmaya çalışılarak eksiklik, demokratik bir yaklaşımla tespit edilip çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinin, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Bölümü bünyesinde yer alan Konaklama

İşletmeciliği Öğretmenliği ile Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği programlarında 2006-2007 öğretim yılında eğitim gören son sınıf öğrencileri ve söz konusu bölümde görevli olan akademisyenler oluşturmaktadır. Birbirine paralel sorular içeren iki tür anket formu hazırlanmıştır. Birinci tür anket formu Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Turizm İşletmeciliği Eğitimi Bölümü'nde görev yapan öğretim elemanlarına, ikinci tür anket formu ise aynı bölümün programlarının son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Bu öğrenci grubunun yapmış olduğu stajlar sonucunda sektörü daha iyi tanıdıkları ve sektörün, çalışanlardan beklentilerini daha iyi bildikleri varsayımı ile böyle bir sınırlandırmaya gidilmiştir. 2006-2007 öğretim yılında kayıtlı bulunan 83 konaklama işletmeciliği eğitimi öğrencisi ile 78 seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği öğretmenliği öğrencisine ve turizm işletmeciliği eğitimi bölümünde görevli 29 akademisyene ulaşılmaya hedeflenmiştir. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı iki gruptan da anket formlarını geri vermeyenler olmuştur. Anket formları, Özel Öğretim Yöntemleri 2 dersinin Final sınavına katılan öğrencilere dağıtılmıştır. Konaklama işletmeciliği öğretmenliğinden 66, seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği öğretmenliğinden 53 olmak üzere toplam 119 öğrenci anket formlarını doldurup geri vermiştir. Bu sayının evreni yeterince temsil ettiği düşünülmektedir. Aynı zamanda Turizm işletmeciliği eğitimi bölümünde görevli 29 akademisyene anket formları dağıtılmış ancak 27'si geri dönmüştür.

Araştırmacıların aynı zamanda söz konusu bölümün öğretim elemanları olmaları, anket formunun doldurulması sırasında anlaşılmayan noktaları açıklama fırsatı sağlayarak çalışmanın güvenilirliği arttırmaktadır.

3.2. Anket

İlgili literatürün taranması ve ilgili bölüm öğrencileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre bir anket formu tasarlanmıştır. Söz konusu bölümde görevli olan akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda anket yeniden şekillendirilmiş bazı konular çıkartılmış bazı konular eklenmiştir.

Ankette çoktan seçmeli sorular ve likert ölçeği ile yapılandırılmış ifadeler yöneltilmiştir. Öğrencilere uygulanan anket dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "öğrencilerin sektörün beklentilerine uygun yabancı dil eğitim modeli konusundaki düşünceleri", ikinci bölümde "öğrencilerin yabancı dil eğitimi modeli tercihleri ile bağlantılı olabilecek konular hakkındaki düşünceleri", üçüncü bölümde Likert ölçeği ile "öğrencilerin fakülte'deki yabancı dil eğitiminin yeterliliği hakkındaki düşünceleri" ve dördüncü bölümde "öğrenci-

lerin kişisel özellikleri” hakkındaki sorular yöneltilmiştir. Akademisyenlerin cevapladıkları anket formu öğrencilerin cevapladıkları anket formuna paralel olarak hazırlanmış olmasına rağmen öğrenci anket formunda yer alan ikinci bölüm akademisyen anket formunda yer almamıştır.

20 öğrenciyle gerçekleştirilen pilot test sonucunda likert ölçeği ile yapılandırılan ifadelerden güvenilirliği azalttığı görülen 2 ifade çıkarılmıştır. En son uygulanan anketin alfa co-efficiency güvenilirlik katsayısı 0,78’dir.

4. BULGULAR

4.1. Anket Çalışmasına Katılanların Kişisel Özellikleri

Tablo 1’de anket çalışmasına katılan öğrencilerin %56,3’ünün, akademisyenlerin ise % 66 sının erkek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %55,5’i Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği anabilim dalı,% 44,5’i Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği anabilim dalı öğrencisidir. Öğrencilerin %93,3 gibi büyük bir oranının Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi mezunu olmaları ve büyük bir çoğunluğunun daha önce yabancı dil hazırlık sınıfı okumuş olmaları lisans eğitimlerinden önce de turizm sektörüyle ilişkili olduklarını ve yabancı dil konusunda sektörün beklentilerini ve kendi yeterliliklerini iyi analiz edebileceklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Anket Çalışmasına Katılanların Kişisel Özellikleri

	Öğrenci		Akademisyen	
	Frekans N=119	%	Frekans N= 27	%
Cinsiyet				
Bay	67	56,3	21	78
Bayan	51	42,9	6	22
Cevapsız	1	,8	-	-
Bölüm				
Konaklama İşl. Öğrt.	66	55,5	-	-
Sey. İşl. Ve Tur. Reh. Öğrt..	53	44,5	-	-
Mezun Olunan Lise’nin Türü				
A.O.T.M.L .ve Meslek Lisesi	111	93,3	5	18,5
Düz Lise	8	6,7	17	63

Kolej	-	-	3	11,1
Cevapsız	-	-	2	7,4
Lisede hazırlık aldınız mı?				
Evet	112	94,1	7	25,9
Hayır	7	5,9	19	70,4
Cevapsız	-	-	1	3,7
Kadro				
Araştırma Görevlisi	-	-	10	37
Okutman	-	-	1	3,7
Öğretim Görevlisi	-	-	4	14,8
Yrd. Doç. Dr.	-	-	8	28,5
Doç. Dr.	-	-	2	7,4
Prof. Dr.	-	-	2	7,4

4.2. Sektörün Beklentilerine Uygun Yabancı Dil Eğitim Modeli

Tablo 2'de öğrencilerin (% 55,5) ve akademisyenlerin (%85) çoğunluğu, mezunların sektörde en fazla eksikliğini hissedecekleri konunun yabancı dil olduğunu belirtmiştir. Akademisyenlerin tamamı şu an fakültede uygulanmakta olan Y.D.E.M'den memnun olmadıklarını belirtirken öğrencilerin sadece % 5'i memnun olduğunu belirtmiştir. Turizm İşletmeciliği öğretmenliği bölümünde uygulanmakta olan Y.D.E.M'de değişikliğe gidilerek öğrencilerin rekabet gücünü arttıracak şekilde yapılandırılmasının öğrenci ve akademisyenlerin tamamına yakını tarafından desteklendiği görülmektedir. Öğrencilerin %31,9'u akademisyenlerin ise %66,7'si zorunlu yabancı dil hazırlık sınıfı istediklerini belirtmişlerdir. Yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitiminin öğrencilerin %26'sı akademisyenlerin ise sadece % 14,8'i tarafından istenmesi öğrencilerin lisans eğitimlerinde 1 yıl daha kaybetmek istememeleri ile açıklanabilir. Akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun, dil derslerinin büyük bölümünün 4 yıllık eğitim dışında yer alan hazırlık sınıfına çıkarılması ile mesleki ve bilim derslerine daha fazla yer ayrılabilceği düşüncesinde oldukları düşünülebilir. Öğrencilerin %26,1'i eğitim dilinin tamamen yabancı dil olmasını istemektedirler. Bir öğretim elemanı anket formunun yorumlar kısmına yaptığı değerlendirmede;

“Öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğunun ailelerinin alt gelir grubundan oldukları düşünüldüğünde 1 yıl hazırlık sınıfı zorunluluğu kısa zamanda mezun olup ekonomik bağımsızlıklarını kazanması beklenen öğrenciler ve aileleri için büyük sıkıntılara sebep olacaktır. Yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitim modeli ile yıl kaybı yaşanmamış olacağı gibi istenen düzeyde bir yabancı dil eğitimi de verilmiş olacaktır.”

demıştır. Bir başka öğretim elemanı ise yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitim modeli ile birlikte pedagojik formasyon derslerinin verilmesi kredi saatlerinin aşırı artmasına sebep olacağını belirterek yabancı dil eğitiminin büyük bir kısmının hazırlık sınıfı ile müfredat dışında verilmesinin bu sorunu ortadan kaldıracığını vurgulamıştır. Aynı öğretim elemanı,

“Zorunlu hazırlık sınıfı ile birlikte bilim derslerinin bir kısmının yabancı dilde, özellikle İngilizce verilmesi, bölüm programının Avrupa Birliği eğitim sistemine uyum sağlaması yolunda, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarının uygulanmasında ve verilecek diplomanın AB ülkelerinde tanınırlığının sağlanmasında kolaylık sağlayacaktır. Öğrenciler böylece uluslararası kariyer fırsatı yakalamış olacaklardır.” demıştır.

Tablo 2. Sektörün Beklentilerine Uygun Yabancı Dil Eğitim Modeli (Y.D.E.M) Konusundaki Düşünceler: Öğrenci ve Akademisyen Karşılaştırılması

		Öğrenci		Akademisyen	
		F	%	F	%
Mezunların sektörde en fazla eksiklik duyacakları konu	Yabancı Dil	66	55,5	23	85,2
	Mesleki Bilgi	15	12,6	2	7,4
	Bilgisayar Bilgisi	1	,8	-	-
	Mesleki Tecrübe	29	24,4	1	3,7
	Genel Kültür	66	2,5	-	-
	Cevapsız	5	4,2	1	3,7
	Toplam	100	100,0	27	100,0
Uygulanmakta olan Y.D.E.M.'den memnuniyet	Evet	6	5,0	-	-
	Hayır	113	95,0	27	100,0
	Toplam	119	100,0	27	100,0

Uygulanması istenen Y.D.E.M.	Zorunlu Y.D.H.M.	38	31,9	18	66,7
	İsteğe bağlı Y.D.H.M	13	10,9	4	14,8
	Eğitim Dili Y.D. olsun	31	26,1	1	3,7
	Yoğunlaştırılmış Y.D.E.M	31	26,1	4	14,8
	Cevapsız	6	5,0		
	Toplam	119	100,0	27	100,0
Öğrencilerin sektörde en fazla ihtiyaç duyacağı düşünülen Y.D	İngilizce	96	80,7	23	85,2
	Almanca	6	5,0	2	7,4
	Rusça	6	5,0	1	3,7
	Fransızca	5	4,3	1	3,7
	Çince	3	2,5	-	-
	Diğer	3	2,5	-	-
	Toplam	119	100,0	27	100,0
	Öğrencilerin sektörde en fazla ihtiyaç duyacağı düşünülen ikinci Y.D.	Almanca	61	51,3	12
Rusça		20	16,8	10	37,0
Fransızca		16	13,4	-	-
Çince		7	5,9	3	11,1
İngilizce		6	5,0	1	3,7
Diğer		8	6,8	1	3,7
Cevapsız		1	,8	-	-
Toplam		119	100,0	27	100,0

Öğrencilerin büyük bir bölümü, anket formlarının yorumlar kısmında yabancı dil eğitimi verecek olan hocaların sektöre yönelik ilgi ve bilgi sahibi olmasının faydalı olacağına dikkat çekmiştir.

İngilizce, hem öğrenciler (%80,7) hem de akademisyenler (%85,2) tarafından, sektörde mezunlar tarafından en fazla ihtiyaç duyulacak yabancı dil olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerin %51,3'ü Almanca'yı, %16,8'i Rusça'yı, %13,4'ü de Fransızca'yı mezunların sektörde ihtiyaç duyacağı 2. yabancı dil olarak belirtmişlerdir.

4.3. Öğrencilerin Y.D.E.M Tercihini Etkileyebilecek Konular Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 3. Öğrencilerin Yabancı Dil Eğitimi Modeli Tercihleri İle Bağlantılı Olabilecek Konular Hakkındaki Düşünceleri

Okuduğunuz bölüme başlarken amacınız hangisiydi?	Frekans	%
Öğretmenlik	100	84,0
Otelcilik	4	3,4

	Sey. Ac. veya Rehberlik	9	7,6
	Akademisyenlik	5	4,2
	Cevapsız	1	,8
	Toplam	119	100,0
Öğretmen olarak atanamazsanız ne yapmayı düşünüyorsunuz?			
	Sektörde Çalışırım	43	36,1
	Başka Sektörlere Geçerim	26	21,8
	KPSS ile başka memuriyet kadrosu	7	5,9
	Akademisyenlik	19	16,0
	Diğer	24	20,2
	Toplam	119	100,0
Mezun olduktan sonra lisansüstü eğitimde istekli misiniz?			
	Evet	84	70,6
	Hayır	35	29,4
	Toplam	119	100,0
Fakültenizde şu an almakta olduğunuz yabancı dil eğitimi ile KPDS düzeylerinden hangisini alabilecek düzeydesiniz?			
	B	1	,8
	C	3	2,5
	D	25	21,0
	E	89	74,8
	Cevapsız	1	,8
	Toplam	119	100,0

Tablo 3'te öğrencilerin %84'ünün okuduğu bölümü öğretmen olabilmek için tercih ettiği görülmektedir. Öğretmen olarak atanamamaları durumunda öğrencilerin %36,1'i sektörde çalışmayı, %21,8'i başka sektörlere geçmeyi, %16'sı akademisyen olmayı istediğini belirtmiştir. Öğrencilerin % 70,6'sı mezun olduktan sonra lisansüstü eğitimde istekli olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümü fakültede aldıkları yabancı dil eğitimi ile KPDS'den (Kamu Personeli Yabancı Dil Sınavı) en düşük düzey olan "E" düzeyini aşamayacağını düşünmektedir.

4.4. Öğrencilerin ve Akademisyenlerin Fakülte'deki Y.D.Eğitiminin Yeterliliği Hakkındaki Düşünceleri

Fakültede uygulanmakta olan Y.D.E.M ile öğrencilere öğretilen yabancı dilin sektör, öğretmenlik ve akademisyenlik için farklı düzeylerde tatmin sağlayacağı düşüncesiyle Tablo 4'te yer alan 6 ifade geliştirilmiştir. Bu ifadelere verilecek cevaplar “**(1) kesinlikle katılmıyorum**” ile “**(5) kesinlikle katılıyorum**” arasında yer alan bir 5'li Likert ölçeği ile ölçeklendirilmiştir. Tablo 4'te bu ifadelere verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmalar görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında, öğrenciler ve akademisyenlerin birbirlerine yakın cevaplar verdiği ve uygulanmakta olan Y.D.E.M'nin yeterliliği konusunda aynı fikirde oldukları düşünülebilir. Uygulanmakta olan Y.D.E.M öğretmenlik yapacaklar ve sektörde ara eleman düzeyinde çalışacaklar için daha yeterli görülürken, sektörde yönetici düzeyinde çalışmak, uluslar arası bir kariyer elde etmek veya akademisyen olmak isteyenler için yeterli görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin ve Akademisyenlerin Fakülte'deki Yabancı Dil Eğitiminin Yeterliliği Hakkındaki Düşünceleri

	Öğrenci N= 119		Akademisyen N= 27	
	Ort.	S.S.	Ort.	S.S.
Fakültemizde şu an verilen Y.D.Eğitimi mezunların Turizm. Öğretmenliği yapabilmeleri için yeterlidir.	2,58	1,36	2,51	1,42
Fakültemizde şu an verilen Y.D.Eğitimi mezunların sektörde yönetici düzeyinde kariyer edinmesi için yeterlidir.	1,48	0,89	1,37	0,56
Fakültemizde şu an verilen Y.D.Eğitimi mezunların sektörde ara eleman düzeyinde çalışabilmesi için yeterlidir.	2,79	1,13	2,15	0,88
Fakültemizde şu an verilen Y.D.Eğitimi mezunların akademisyen olabilmesi için yeterlidir.	1,63	0,93	1,55	0,80
Fakültemizde şu an verilen Y.D.Eğitimi mezunların sektörde uluslararası bir kariyer sahibi olabilmesi için yeterlidir.	1,19	0,60	1,40	0,63
Fakültemizde şu an verilen Y.D.Eğitimi mezunların turistlerle etkili bir iletişim kurabilmesi için yeterlidir.	2,19	1,17	1,85	0,81
Genel Ortalama	1,98		1,80	

SONUÇ

Turizm sektörü yabancılarla iletişimin en yoğun olduğu sektörlerden biri olması sebebiyle çalışanların yabancı dil yeterliliğinin en çok arandığı sektörlerdendir. Yabancı dil seviyesi lisansüstü eğitim programlarına kabul edilmede ve akademisyenlikte bilimsel gelişmeleri takip edebilmede de aranan önemli niteliklerden biridir. Sektörde özellikle yönetici düzeyinde istihdam söz konusu olduğunda eksikliği hissedilen en önemli konunun yabancı dil yeterliliği olduğu ortaya çıkmaktadır. Alınan yabancı dil eğitimi sektörde uluslararası bir kariyer elde etmek veya akademisyen olabilmek için yeterli görülmemektedir. Konu ile ilgili birçok noktada hemfikir olmalarına rağmen, akademisyenler yabancı dil derslerinin müfredat dışına taşınmasını ve bilim dersleri ile mesleki derslere daha fazla yer açılmasını desteklerken, öğrencilerin dikkate alınacak kadar büyük bir oranının hazırlık sınıfının yıl kaybına sebep olacağını vurgulayarak yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitimi desteklediği söylenebilir. Öğrencilerin büyük bir kısmının lisansüstü eğitimde istekli olması ve sektörde yönetici düzeyinde istihdam edilmeye sıcak bakmaları yabancı dil eğitiminde yeni bir yapılandırmaya gidilmesi gerekliliğini göstermektedir.

Fakültenin ve turizm işletmeciliği eğitimi bölümünün aynı zamanda öğretmen yetiştirme sorumluluğuna da sahip olması, pedagojik formasyon sağlama zorunluluğunu getirmektedir. Bu durum ders programının aşırı yüklenmesine ve öğrenci tarafından alınması zorunlu olan kredi saatinin standartların çok üstüne çıkmasına sebep olmaktadır. Bu durumda, ayrı bir yabancı dil hazırlık sınıfı programı uygulamak uygun olacaktır. Y.D.H. Sınıfının zorunlu olması öğrencilerin eğitimleri süresince stajlarında sektörde yabancı dil sıkıntısı yaşamalarını engelleyecektir.

KAYNAKÇA

- ALKIBAY, Sanem (2006), Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesinin "Özdeğerlendirme" sunusu, 09.10.2006
- ARIKAN, Rauf (1998), Ticaret ve Turizm Eğitiminin Türk Eğitimindeki Yeri ve Önemi, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, Sayfa: 1-10.
- AVCIKURT, C.ve KARAMAN, S. (2002), Lisans Eğitimi Veren Turizm Okullarının Ders Programlarının Karşılaştırması, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Turizm Eğitimi Konferansı Bildirileri 11-13 Aralık 2002 Ankara, 53-66.
- AYDOS, H. (1992), Türkiye'de Turizm Sektörüne işgücü Yetiştirilmesi Buna yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Turizm Eğitimi Konferansı – Workshop/ 9-11 Aralık, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını:175-178.
- ÇETİN, Şule (2002), Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Mezunlarının İstihdam Sorunları, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Turizm Eğitimi Konferansı Bildirileri 11-13 Aralık 2002 Ankara, 485-493.
- DEMİRKOL, Şehnaz (2002), Turizm Alanındaki Lisansüstü Programların Analizi ve Sektörel Uyumlaştırmaya Yönelik Görüşler, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Turizm Eğitimi Konferansı Bildirileri 11-13 Aralık 2002 Ankara, 87-98.
- DEMİRKOL, S. ve PELİT, E. (2002), Türkiye'deki Turizm Eğitimi Sistemi ve Avrupa Birliği Sürecinde Olası Gelişmeler, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 2
- ERGÜR, D.O. VE SARAÇBAŞI, T. (2004), İngilizce hazırlık programı ihtiyaç analizi çalışması, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri Cilt IV Sayfa 2571-2584.
- GÜRDAL, Mehmet (2002), Türkiye'de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma - Eğitimin Kalitesi – Staj - İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Turizm Eğitimi Konferansı Bildirileri 11-13 Aralık 2002 Ankara, 391-400.

- KUSLUVAN, S. ve KUSLUVAN, Z. (2000) Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey, *Tourism Management* (21), 251-269.
- LESLIE, D. ve RUSSELL, H. (2006), The Importance of Foreign Language Skills in the Tourism Sector: A Comparative Study of Student Perceptions in the
- MAGRATH, A.J. (1986), When Marketing Service, 4P's Are not Enough, *Bussiness Horizons*, May-June 44-50.
- MEB (2006), Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Meslekî ve Teknik Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği, (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/46.html>) 20.12.2006.
- ÖSYS (2006), ÖSYS 2006 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu
- SEVGİ, Ahmet (1992), Turizm Eğitimi, Turizm Eğitimi Konferans – Workshop/ 9-11 Aralık, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını: 19-47.
- STUFFLEBEAM, D., D. MCCORMICK, R. BRINKERHOFF, ve C. NELSON. (1985), *Conducting Educational Needs Assessment*. Hingham, M.A: Kiewer-Nijhoff Publishing.
- TİMUR, Alp (1992), Türkiye'de Turizm Eğitiminin Yapısı, Uygulanan Politikalar ve Sonuçları, Turizm Eğitimi Konferans – Workshop/ 9-11 Aralık, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını:47-53.
- TOSUN, Cevat (1999), An Analysis of Contributions of International Inbound Tourism to the Turkish Economy, *Tourism Economics*, 5 (3): 217-250.
- ÜNLÜÖNEN, Kurban (2000), Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri Ve Algılamaları Açısından Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3) 218-238.
- ÜNLÜÖNEN, Kurban (2004), Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri ve Algılamaları Açısından Karşılaştırılması (1998-1999 ve 2003-2004 Öğretim Yılları), *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:1